

HETI SZEMLE.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI HETILAP.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egy évre	3 frt — kr.
Félévre	1 frt 50 kr.
Negyedévre	1 frt 75 kr.
Tanítóknak és kézműiparosoknak egy évre	2 frt.

Felelős szerkesztő:

Dr. BUZA SÁNDOR.

A lap kiadója:

A „PÁZMÁNY-SAJTÓ.”

A szerkesztőséget és kiadóhivatalt illető összes küldemények, pénzek, hirdetések, stb. a „Pázmány-sajtó” címére küldendők. (Deák-tér 29. sz.)
Hirdetések jutányos árban vétetnek fel.

A lap megjelenik minden kedden.

A katholicismus és a magyar állam.

Hogy a katholicismus a legelső államfentartó tényező, azt nem mi állítjuk, hanem a végnélkül idézhető legnagyobb államférfiak, a kik közül csak Thiers-nek nyilatkozatát idézzük: „Az volna a legboldogabb állam, a mely csupa jó katolikusközből állana.”

Ez az igazság következik hiterkölcsei rendszeréből, a mely ellen egy nagy forradalmárnak az volt legnagyobb kitógása, hogy „egyenesen a kormányok támogatására találtatott fel.”

A jó katolikus önmagával szemben; fegyelmező, szenvedélyeit vallásának erejével s kegyelmeivel sikeresen fékező, kötelességéhez hű, mértékletes, belsőleg és külsőleg folyton tökéletesedő. Embertársaival szemben: jó családfentartó, rend és békeszerető, szerény, alázatos, nyájas, résztvevő, áldozatkész, önzetlen. A felebbvalókkal, az állammal szemben tiszteletet tanusító, készséges, kötelességei teljesítésében pontos, engedelmes egész az — oltárig, a hol ez a jelszó reá nézve: Inkább kell engedelmeskedni Istennek, mint az embereknek.

Forrongó, lázangó népek voltak és vannak katolikus államokban is. De ezek nem a jó katolikusok-

ból kerültek ki. És talán legtovább mentek az iszonyatosságban, hogy bebizonyosodjék az a mélyértelmű mondás: corruptio optimi pessima. A kik jók voltak, és roszakká lettek, a legmélyebbre sülyednek. Némi enyhítő körülményül szolgálhat talán nekik is, ha ugyan erről lehetne szó, hogy a keblöket átható elméjüket megtermékenyítő kereszténység talajából fakadt, de félre értett s roszszul alkalmazott nagy eszmék hozták forrásba vérüket.

Ezt csak úgy általában mondtuk.

Magyarországra nézve a katholicismus állam alapító és államfentartó erejét a multban nem kell bizonyítani.

Ez alapította meg s tartja fenn a nyugoti civilizatiót, ez szervezte az európai összes államokat, s szervezi ma is Ázsia és Afrika vad népei között.

Magyarország ma nem állam, ha rendez, szervezethez, földhöz nem kötött harezasi lakóit dajkáló kezébe nem veszi a katholicismus.

Aztán következett a Jézus szelid igájába hajtott ifju nemzet hosszantartó küzdelme szenvedélyeivel. Hódoltak ezeknek királyai, főurai, a nép. A kath. egyház ott volt fékező, tanácsadó, segítő hatalmával a királyok, s főurak, a nép oldalánál. Még a legválságosabb világi természetű helyzetekben is a pápák és a főpapok voltak azok, akik

fenntartották a nemzetet. A ki a történelmet elfogulatlanul tanulmányozta, tudja ezt.

A hitujítás óta a protest. történet-íróknak igen kedvező támadása az a katholicismus ellen, hogy akkor, a midőn a hitujítás által darabokra tépett haza három urnak szolgált, a katholicismus nagy része az alkotmányt elnyomó uralkodó házhoz csatlakozott. De hát ugyanakkor a protestantismus mindjárt Mohács után a pogány török hadak előtt borult térdre, azon hatalom előtt, a mely a nemzet színe javát sirba temette s ott a hol megvetette lábát, három századon át nem csak alkotmányát, de szabadságát, vagyónát, életét, miudenét lekasabolta s ha a katolikusok által támogatott Habsburgház nincs, talán Bulgária, Macedonia jajkiáltásait hangoztattuk volna hosszú évszázadokon keresztül.

De térjünk a jelenre.

Ma a nemzetiségi kérdés ostromolja minden oldalról a magyar állam évezredes várát.

Fajszenvédély izzó tüze heviti a kebleket az Alpesektől az erdélyi havasokig, Orsovától a Kárpátokig.

Román, tót, szerb, horvát, német mind tudatára ébred nagy multjának s nagy álmokat álmodva kívánja és készíti a jövőt.

Az elméket és sziveket mozgató, és emellett nem csak a testvéri, de közös emberi szeretetet is megder-

TÁRCZA.

Egy jeles román kritikus.

I.

Tagadhatlan, hogy a románok újabb időben nagy tevékenységet fejtettek ki a szellemi téren. De valamint a bányákból kiásott nagy tömegek között, habár sok csillag ragyog, nagy munkába kerül a nemes fémet különválasztani: ép úgy az elme e termékeiből kiszedni azt, mi valódi belbecsel bir, igen nehéz föladat annál is inkább, mert sokáig nem találkozott, ki a kritika tűzpróbáját gyakorolta volna, s így nagyon összegyűlt az anyag. De most már nines a románság hijjával oly jeles férfiaknak, kik képesek a szinaranyat a salakktól különválasztani, s kik ezen fáradságos és nemes munkához erős kézzel hozzá is fognak. Csak kettőt említek föl: a nagytudományu B. P. Hajdeut és az éleseszű Titu

Maiorecut. Czelom, ez utóbbi, e világító tornyot, a román nép ezen iránytjelelő Széchenyijét megismertetni. Az „Ungaria” derék román lap nyomán indulok.

Bírálni könnyű — mondja ott — de nehéz, jobba tenni. Kétség kívül. De azért nem következik ebből, hogy a kritika fölösleges volna, mint azok látszanak hinni, kik ily új véleményekkel előhozakodnak. Legyen bár könnyű vagy sem, a kritika volt és marad bármely nép közéletében szükségképi működés. A rossznak fölismerése már egy részét teszi a helyreigazításnak. Szól ezután M. a román politikai lapok kölesönös személyeskedéséről az ellenvéleményekkel szemben, ezimezik egymást hazaárulóknak, utolsó időben az osztrák-magyarokkal való conspirálóknak. Az irodalmi téren éppen ellenkező az eljárás. A román irodalomban nem találni mást, mint esodálatraméltó költöket és prózaírókat, általában lángeszeket. Azért a közönség undorral fordul el az ily „dicsekvő társaságtól”, mint azt I. Negruzzi nevezi. A mi politikai „megalographiank” — írja M. — még pronunciatlabb, mint az irodalom mezején, és a román proclamatiok és napi köz-

lönyök sok lapja képes bennünket kevélységgel és csodálkozással eltölteni. A Románul 1866. évi márczius 3-ki számában következő szavakkal fordul D. Bratianu ur honfitársaihoz:

Románok!

Kevesebb mint két hónap alatt két századnál többet éltetek. Ti, kik tegnap születetek a civilizált világnak. . . Európa álmétkodva hazafiságtoknak bölcseségén, félbeszakította dolgainak folyását és mindent töletek vár, egyedül töletek, kik ma a Megváltó nép vagytok az emberiségre nézve, mely a fájdalomtól nyög és melynek szive reményektől dobog. . . Nem érezitek, testvérek, nem érezitek, hogy egy Istenség zsong egész lényetekben? Megemlékezik M. az 1869. jul. 24. nemzeti gyűlésről, mely a román földön történt jeladástól származtatja a francia forradalmat és Olaszország valamint Németország egyesülését. Románia nyomán jut vissza Ausztria a parlamentarismushoz; sőt Franciaország utánuk fog tenni néhány lépést előre demokratiai értelemben. — Ezen dolgok indították a „Convorbirile Literare” alapítására Maiorecut és néhány más fiatal

mesztő törekvésben mi lesz az, a mi az embereket még ha külön nyelvet is beszélnek, összehozza, egymás keblére borítsa s fülökbe kiáltja: hiszen testvérek vagyunk egyetlen Atyának egyformán szeretett gyermekei.

A katholicismus gyökeréről elvált modern humanizmusban csak annyi erő van, a mennyi szokott lenni még egy ideig a törzstől levágott faágban. Már-már kiszáradt. Még azok sem követik, a kik némi képen megértik. A nép, az még nem is ismeri nevét. A katholicismusból a vallásból táplálkozik. Ennek ismeri a modern kereszténytelen műveltség összes szótáránál hatalmasabb terminus technikusait. És még az után indul.

A magyar állam legelső feladata erősíteni ezt és nem hadat üzeni ellene.

Nézzon csak egy kissé maga körül. Hol talál hivebb barátokat a nemzetiségek közt?

Azt hisszük a katolikus románokkal jobban meg van elégedve, mint a gör. keletiekkel.

A kath. tótokkal, mint a pánszláv evangélikusokkal.

A szabadkai szerb bunyevacokkal, mint a gör. keleti omladinistákkal.

A kath. sváb németekkel, mint a lutheránus szászokkal.

A kifogástalan kath. ruthenekkel, mint a gör. keleti oroszokkal.

És talán belátja, hogy egy kath. Horvátország könnyebben kormányozható rá nézve, mint egy schismatikus.

Ami pedig a kath. magyarokat illeti, az már igaz, hogy nem hirdetik magukat szóval „legmagyarabb egyház”-nak, — miként legutóbb is az Ujfalussy szolnoki főispán elnöklete alatt tartott nagybányai ref. egyházmegyei gyűlés, — de tetteikkel azt hisszük be-

írot. Ez volt a közlönye az 1867-ben alakult Junimea (fiatalok) nevű társaságnak, melynek feje M. hadat üzent a latinos és francia irányúnak a román nyelvben és igyekezett ezzel szemben a népnyelvet diadalra juttatni. Ránk nézve, mondja M. a hazafiság nem lehet azonos a tökéletlenséggel, és egy gyenge mű nem érdemli meg a dicséretet csupán azért, mert román. Ép ellenkezőleg azon törekvés, mely igyekszik a hibákat a „Romanismus” köpenye alá burkolni, úgy tűnt föl előttünk, mint a már nagyon sok veszélynek megsokasodása, melyek ellen küzdenünk kell. . . A mi emberi méltóságunk nem engedi meg, hogy azon termékekből, melyek a művelt népeknél a nevettség vagy szájalom tárgyai volnának, tiszteltre méltó gyűjteményt csináljunk s hogy letegyük azokat a hízeltés tömjénezésével a haza oltárára. A mi más népeknél rossz, az ránk nézve is rossz, és szépek és igazak csak azon román irodalmi művek lehetnek, melyek szépek és igazak volnának bármely művelt népnél.

Nagyon szépen állítja tiszta fénybe M. azon ellenvetést, hogy minden kezdet kicsiny. Minden kezdet kicsiny! Azon értelemről függ, melyet e szónak „kicsiny” adunk. Ha szó

bizonyította, hogy a „legmagyarabb egyház”-nak épen semmi joga és czime sincs dicsekedni superlativusokban.

A szabadkőműves „Pesti Hirlap” a melyet nagyon jellemzőül quasi félhivatalos jellegűnek tartanak, azon feltűnő hirt hozza, hogy Csáky vallásügyi miniszter megy — Bécsbe — pihenni. A katolikus faló „Nemzet”, a mely még jellemzőbbül bevallott félhivatalos lap, nem ezáfolja meg e hirt.

Mit jelent e méltán feltűnést keltő hír?

Ugy látszik a kormány utoljára mégis belátta, hogy nem jó dolog a katholicismus ellen hajszát indítani.

Örvendünk a hirnek és jó utat kívánunk Csákyknak!

— 2.

A román-kérdés.

III.

A kérdés fejtegetésében azon ponton vagyunk, hogy a románok panaszait két igen tisztelt intelligens román férfi tollából ismerve, immár megtehetjük azokra jóakaratu, őszinte észrevételeinket, szembe állítva velök a magyarság panaszait is.

Megvalljuk némi kedvetlenséggel tesszük ezt, egyrészt azért, mert az óhajtott béke iránt legalább a jelenre némi pessimismussal találkozunk, másrészt azt vettük észre, hogy e panaszok nagyjában egyeznek a romániai tanulónak és a bécsi deputációnak memorandumában foglalt panaszokkal. Ezek között pedig sok olyan van, melyek részint igaztalanok, részint jogtalanok és így orvosolhatatlanok.

Örömmel tapasztaltuk azonban, hogy a hang nem gyűlölködő, mint azokban, a kívánság nem oly szertelen, mint a memorandumokban. Ezekben ugyanis:

a) a magyar nemzet mindig ellensége volt a román culturának.

b) mindig elnyomta a románt s meg-

van a mennyiségről vagy jobban mondva a terjedelemtől, akkor igaz, hogy a kezdet kicsiny; de ha a minőségről, az intenzív értékről van szó, akkor minden kezdet nagy. A műveltség kezdete bármely ágban történjék is az, kell hogy magában foglaljon először is olyas valamit, mi addig azon nép közéletében nem volt meg, de másodsor egyszersmind olyast, mi alapul szolgálhat az építkezés tovább folytatására. Csak ezen két elemmel egybekapcsolva létezik kezdet. Az elsőből kitűnik miért kicsiny az az első megjelenésénél, t. i. kicsiny külterjedelemre nézve. Azon nemzedékben, melynek közepette megjelenik, szükségkép nagyobb számmal talál ellenséget, mint barátot, minthogy az a jövő formáinak új kombinációja és perceptiója, melyet csak a kiváló szellemek képesek megérteni és egyuttal elfogadni; ezek pedig kisebbségben vannak. Azonban a kiválasztottaknak kicsiny száma napról napra növekedik, és míg tényleg rövid a régi tévedés uralma, a reform eszméinek határ nélküli jövő van föntartva. De hogy ezen létfolytatás a jövőben megtörténjék kellett nagyra lennie a kicsiny kezdet belbecsének a benne foglalt igazság által, az energicus belbecse által, mi neki erőt ad

fosztani igyekszik minden polgári jogától és szabadságától.

c) mindent felhasznál a román elem kiirtására fajgyűlöletből.

d) a magyar nemzet bomlasztó elem, a szabadság és nyugati cultura bárbar ellensége.

e) A magy. állam jogtalanul bitorolja az uralmat Erdély és a szomszédos megyék felett a Tiszáig, mert a románok e terület öslakói.

f) Nagy sérelem a dualismus, még nagyobb sérelem Erdély uniója a románokra nézve.

Azt kell tehát feltennünk és fel is tesszük, hogy ama két nyilatkozat igen tisztelt írója nem így és nem hangoztatván ezen panaszokat is, nem áll minden tekintetben ama két memorandum alapján és bizonyára vannak még sokan, akik szintén nem állanak.

Nekünk azonban, a kik az összes románokhoz szeretnénk szólni, hogy a békéhez az utat némileg egyengessük, az összes panaszokat együttesen kell vennünk, annál is inkább, mert azok valamennyien okozott összefüggésben látszanak állani, egymást egészítik ki és magyarázzák.

Igy fogja fel az egész magyar közvélemény, a melynek tolmácsai akarunk lenni. És ebben legfőbb panaszja is benne van foglalva.

Kétségtelenül igaz — tartja a közvélemény —, hogy nem minden magyarországi román hangoztatja — mint a romániai memorandum — azon kívánságot, hogy Erdély a Tiszáig Romániához csatoltassék — elhallgatják, sőt tiltakoznak is ellene, s ezek közé sorolhatjuk örömmel a két nyilatkozat tisztelt íróit is.

De ne áltassuk magunkat. Ez a vágy a mely ha jogot nem is, de indokot talál a különben tiszteletre méltó nemzeti érzésben, nemesak a nyilt dákorománok keblében van meg, hanem a románok óriási többségében, talán valamennyiben.

És akiben meg van a vágy valamire, az rendszerint törekszik is elérésére, vagy legalább rokonszenvezik azokkal, akik elérésére törnek. Csak a mód különböző tehát. Az okosság az eljárásban lehet kisebb-na-

az ellentállásra és hogy leküzdvén a kor áramlatát, az élet új alakjainak szakadatlan láncolatát hozza létre.

Kikelvén M. az irkászok ellen, azt mondja, hogy ezen szerencsétlenek ideje és működése irodalmi makulatura létrehozásában vész el, és az ifju nemzedék idejének és tevékenységének egy része ezen makulaturának olvasásában vész el. A zászló, mely alatt ezen egyéni ürességek és esztetikai sületlenségek előhozatnak, mindenkor a Nemzet és a Szabadság, s így a két legfőbb esze oda jutott, hogy lépésül szolgáljon oly embereknek az emelkedésre, kik teljesen minden érdem hiányával vannak.

Lukácsi György.

Az éhező család és a két kisasszony.

Az 1841-ik évi rendkívüli hideg télen élt Antwerpen városában egy igen szegény család. A kamrácskában, melyben laktak, oly hideg volt, mint akár az utczán. A kamra egyik zugában böleső állt, benne egy halvány beteg lánykával. A böleső mellett ült az anya, arczát két tenyerébe takarva s ke-

gyobb foku az adott körülmények, a politikai és társadalmi viszonyok, az eszközök kifejtésének lehetősége szerint.

És ezt az elméletet az összefüggő tények bizonyítják.

A romániai románokat semmi sem akadályozza, hogy ezt a vágyat ne csak nyíltan kifejezzék, hanem nyíltan is törekedjenek valósítására. Ott már van irredenta, decemviratus. Az egyetemi ifjúság memorandumja nyíltan jelezi a czélt. Elöl lobogtatja a kibontott zászlót.

A magyarországi románok ezt nem tehetik így nyíltan. Ez bajos is volna. Annyit tesznek tehát a czél elérésére, a mennyit lehet. A bécsi memorandum csak a dualismust támadja meg, a mely a magyarállam hatalmát, az illető czél kárára, szemlátomást megerősítette; — Erdély unióját bontogatja, a mely e földrésznek különválását s idővel Romániához csatolását annyira megnehezítette, sőt lehetetlenné tette.

E mellett azonban kezet nyújtanak a romániai irredentának. A sűrű érintkezés a vezérférfiak közt, a kölesönös támogatás tény és e szerint az egy czélra való törekvés is igen valószínű, ha nem bizonyos. Ugyanaz tehát a zászló, csak hogy még be van burkolva. Ezt emelgetik románjaink közül azok, a kiket tulzókna nevez a közvélemény. Ez a második stadium a czéltől, melynek a bécsi memorandum a kifejezője.

Vannak ezenkívül és talán a többség ilyen, a kik részint elfoglalt hivatali, vagy társadalmi állásuknál, részint nagyobb politikai belátásuk s okosságuknál fogva nem vallják nyíltan magukénak sem a romániai, sem a bécsi memorandumot, de nem is tiltakoznak ellene — eddig legalább nem tiltakoztak — és így a magyarság előtt joggal azon gyanuban állanak, hogy titokban együtt éreznek azokkal. És ezt a gyanút megerősíti azon körülmény, hogy utólag többen csatlakoztak ahhoz, a kik előbb nem is vettek benne részt; hogy az összes románság nagyjából ugyanazon panaszokat hangoztatja; hogy a román lapok tiltakoznak az ellen, hogy különbség tétessék tulzók és mérsékelték között.

Ime ez a helyzet, a mely megmagya-

serveresen sirva. A csikorgó hideg daczára csak igen foszlányosan vala szegény öltözködve. Sirt is, didergett is hát a nyomor s hidegtől.

Egyszerre a fütlen kályha mögül megszólalt egy 5—6 éves fiú: „Anyám, édes anyám, én olyan éhes vagyok!”

Az anya nem szólt, csak görcsösen szivére szorítá kezeit. Kétségkívül a szíven átnyiláló fájdalmat akará azzal elnyomni.

A fiú újra megszólalt: „Anyám, édes jó anyám, csak egy falatot adj, nem bírom tovább kiállani, meghalok éhen!”

Erre fölemelé bus fejét az anya, könnyben uszó szemeiből fájdalom és kétségbeesés nézett ki s így szólt bánatosan: „Hallgass, az Isten szerelméért! Látod gyermekem, hogy magam is majd meghalok éhen.” De a fiú nem sokáig hallgatott, szivrepesztőleg esdő hangon megint csak így szólt: „Ne haragudjál édes anyám! Csak egy kicsit, egy kis falatkát adj, szépen, igen szépen kérlek.” Az anya nem türhető tovább. Benyult az ágyba a vánkos alá, s kivevén onnan egy krajczáros zsemlyét, a kétségbeesés hangján mondá: Nesze! Hugoस्कádnak pépet akarom belőle csinálni, de mint látom, alig lesz

ráz mindent. Három fokozat áll a magyar közvélemény előtt a nyilatkozás módjára nézve, de mind a három — legalább ez idő szerint — összefüggésben látszik állani egymással s közelebről vagy távolabbról ugyan egy czélra látszik törekedni.

Nincs magyar e hazában, a ki nem így fogja fel a helyzetet. És azt hisszük ily felfogás nem verhetett ok és alap nélkül évtizedek óta egy nemzetben gyökeret, ha arra évtizedek nyilatkozatai, tényei, tapasztalatai nem szolgáltatottak volna alapot.

Nekünk egyedüli czélunk az eszmék tisztázása s ezzel ha lehet, a béke utjának egyengetése. Azért szólunk őszintén, nem kerülgetve a dolgot. Ezért mondjuk ki nyíltan, hogy minden controversiának gyökere és magyarázata a titkos vagy nyílt dakoromanismus.

Ez a központ, a mely körül fordul meg minden, egyrészt a törekvés annak előkészítésére, másrészt az önvédelem annak megakadályozására.

Ha ezt a gyökeret valahogy el lehetne távolítani, egy csapásra megszűnnének a románok panaszainak legnagyobb része, másrészt a magyarság féltékenysége és az önvédelméből kifolyó, sérelmesnek állított intézkedései.

A controversiának ezt a gyökerét kell tehát mindenekelőtt kiirtani, hogy helyre álljon teljesen a béke. Addig képtelenség róla még beszélni is. A mig ez eszméről a magyarországi románság le nem mond, soha sem lesz teljesen kielégíthető. Mindig tovább s tovább fog menni követeléseiben. Orvosolva lesznek panaszai? Előállanak ujakkal, pihenés nélkül az eszme valósításáig. S az is bizonyos, hogy a kik ez eszmén csüggnék, sohasem lehetnek igaz barátai a magyarállam megerősítésének; mert e hatalom minden gyarapodása az eszme valósításának reményét csökkenti. Miután pedig a magyarság nem oly rövid látó, hogy a majd folyton szaporodó tényekből és törekvésekből ne ismerné fel a végezt, viszont ő is folyton fokozottabb önvédelemre kényszerítetik. Előterbe fog talán lépni a hatalmi szempont is. Ha a magyar nemzet látja, hogy a nemzetiségeknek adott szabad-

már rá szüksége a szegénykének. Edd meg hát te; több azután nincsen“ . . .

Mint éhes farkas, kapott a kis fiú a zsemlye után, de mégis, amint felét mohó étvágygyal megette, a másik felét visszavivé anyjának s édes hízog hangozmondá: „Itt van édes anyám, felét meghagytam a kis Marinak!” S ismét visszahuzódék a kályha mögé.

Félórára reá hazajött az apa. Mély fájdalommal tekintett nejeire és így szólt: „Teréz! mi nagyon szerencsétlenek vagyunk. Egész délelőtt a vasutnál állok, de egy krajcárt sem kereshettem. Inkább életemet venné el Isten! Mi lesz belőlünk?! Hová legyünk?!“ . . .

Most a fiú ismét megszólalt: „Édes apám nem hoztál kenyeret? Olyan éhes vagyok!” Az elkeseredett apa néma, komor, sötét tekintetű vetett éhes gyermekére, úgy, hogy az megrettenve mondá: „Nem édes apám, nem teszem többet . . .” A szegény apának majd meghasadt a szíve. Végre így szólt: „Nem tehetek egyebet, Teréz, kiviszem targonezámát a zsibvásárra, ha megvenné valaki!” . . . Ez volt egyedüli eszköze, melylyel mindennapi kenyerét keresé a szegény napszámos.

Antwerpenben van egy nyilvános hely,

ságok és jogok léte és integritása ellen aknáztatnak ki, akkor a nélkül, hogy elnyomó, kivételes törvényeket alkotna, egész háztartását egyenlő jogok és szabadságokkal akként rendezheti be, hogy ezek ártalmára ne legyenek. A panaszok és feszültség ekkor nőttön fog nőni. Ez egyszer bizonyos.

Az a kérdés már most, kiirtható-e ez eszme, és törekvés s mi módon?

Azt hisszük az eszme, a vágy nem irtható ki teljesen sohasem. Dakorománok mindig voltak, vannak és lesznek. Ez a vágy ott gyökerezik a nemzeti érzésben, mely amint a jelekből látszik, ma már az egész világon domináló érzés s a gondviselés tervében talán előkészítő eszköze lehet a nemzetek egyesítésének a messze jövőben.

Ámde más az eszme, és a vágy — és más az arra való törekvés. Sok olyan vágyunk van, a minek valósítására nem is gondolunk, nem hogy megkisértsük.

És ezt kívánja a magyarság a magyarországi románoktól.

Es kívánsága jogos.

Es ki is viheto.

Nem kell ehhez más egyéb, mint a románoknak teljes meggyőződése ama vágyának kivihetlenségéről. A lemondás, az adott helyzettel való habár szükségszerű, kibékülés ebből önkényt következik. Mert ésszel bíró ember nem törekedhetik — még saját veszélyével is — olyanra, a minek kivihetlenségéről előre is meg van győződve.

Már pedig alig képzelhető a lehetőség arra, hogy Magyarország Románia javára valamikor megcsontkíthassék.

Mindenekelőtt a jog kétségtelenül a magyarok részén van az igényelt földhöz, még ha a románok e földnek ős lakói is. Ezer év óta bírja a magyar e földet, a honfoglalás czimén. Ha e czímet a birtoklás jogához megtagadnók ama korban, ma egy nemzet se bírná jogosan hazáját, valamennyi bitorló, még Románia is, mert a románok előtt annak is voltak ős lakói.

A történelmi hagyományt, geographiai fekvést nem is említve, az igényelt földterülethez jelenlegi népességük arányánál fogva sem tarthatnának jogot a románok. Hiszen az 1880. népszámlálás szerint e terület

hol, bizonyos időben, naponként árverés tartatik. Ide viszi, ki mit eladni akar. A szegény családapa is ide vitte targonezáját, s átadva azt a kikiáltónak, kinos aggodalommal várta, mikor kerül reá a sor.

Ezalatt két előkelő kisasszony haladt át az árverési téren, kiknek egyikike így szólt a másikhoz: Nézd, mily szomorú, földult arccsal áll ott az az ember! Ez nagy nyomorral küzdhet“ . . . Megálltak hát annak közelében, s kihallgatták, amint az elbeszélé egyik társának, mily nagy nyomorban hagyá otthon családját, s hogy, mire haza megy, éhen is halnak tán neje és gyermekei . . .

A két kisasszony éppen templomból jött, hol a szentbeszéd a hasztalan fényüzésről szólt, s a hitszónok komolyan szivökre kötö a hivatások, hogy ahelyett inkább nyomorral küzdő embertársaikon iparkodjanak segíteni.

A két jószívű kisasszony, hallva a szegény családapa panaszát, összenézett. Rögtön megérték egymást, mert a jóakaró szeretet némán is megtudja értetni magát. Midőn a targonezára került a sor, mindketten egyre ígérték arra, úgy, hogy végre 27 forintért jutott az egyiköknek.

A körülállók csodálkoztak s nevettek rajta, hogy oly előkelő kisasszonyok targon-

5.009.121 lakosa közül csak 2.393.525 lakos, tehát nem egészen 48% beszéli csak a román nyelvet a többség tehát bizonyára határozottan ellene van a különválásnak. És e földterületnek éppen Romániához közvetlen szomszédságában a magyarság lakik zárt tömegekben.

Háromféle módon juthatna csak Románia az igényelt földterülethez. A magyarok lemondása, erőszakos elvétel, végül fokozatos, ügyes politika útján.

Arról, hogy Magyarország csak egy talpalatnyi földről is lemondjon az ezeréves hazából, melyet őseinek vére szentelt meg, melyhez annyi emlék, öröm, fájdalom és egy hosszú múlt történelme köti, még csak álmodni sem lehet.

Erőszakos elvételtől sem lehet szó, mert ez csak a magyarság testén keresztül történhetné. Erről biztosak lehetnek a románok. De hol van hozzá az erő? Azt hisszük, hogy Románia akkor sem küzdhetne meg sikeresen a magyar erővel, ha már előbb megszerezte volna Oroszországtól Bessarabiát a Dnjeszterig, Ausztriától Bukovina délkeleti részét, s Szerbiától a Duna jobb partját. Kétségbeesett küzdelem volna ez még akkor is, és a magyar megmutatta 1848-ban, hogy készületlenül, a lázadó nemzetiségekkel vívott harc dacára nagy hatalommal is diadalmasan tud megküzdeni, pedig még csak nem is hazájának ezredéves örökségét, földjét kellett megvédeni, hanem alkotmányát. Mi lesz akkor ha pro aris et focis kell élethálóra küzdeni?

Olyan európai constellációt sem tudunk elképzelni, a mely Romániának ölébe hullatná a magyarság elnyomásával a kívánt területet, úgy hogy ebben Romániának köszönete lenne.

Amíg a dualismus fenáll és ez úgy látszik hosszú időkre biztosítva van, — Ausztriától nem várhatja ezt.

Megszünhetik a dualismus akképen, hogy Ausztria egy része a nagy Németországba olvad, vagy egy abszolút osztrák uralom megfosztja Magyarországot államiságától, ha lehet. Első esetben Magyarország külön fejedelem alatt, mint az új birodalom magva csak megerősödve kerülhet ki a küzdelemből; a második esetre miután ezer évi próbálgatás után annyi sok csapás közt,

ezára árvereznek, s oly magasra fölverik azt. Azonnal kifizették az árát, s kérék a szegény napszámot, hogy tolja lakásukra a targonczát s megfizetnek fáradságáért. De az vonakodék, mert, mint mondá, igen sietős dolga van; éhező családjának akart tudni-illik mielőbb valami élelmiszert vásárolni. Most lakása után tudakozódtak, s midőn azt megnevezé, mondták, hogy ők is arra laknak, mitsem fog kerülni, csak tolja utánok a targonczát.

A napszámos, bár nem szívesen, rá állt. Utközben még meg kellett néhányszor állnia, mert a kisasszonyok kenyeret, húst, burgonyát, fát, rizst és lisztet vásároltak, s mind a targonczára rakták.

A napszámos lakásához érve, ez attól tartván, hogy még tovább kell mennie, le-emelé füvegét és így szólt: Engedjék meg a kisasszonyok, hogy ide kissé benézhessek.

A kisasszonyok is utána mentek, hogy személyesen tanui lehessenek a nyomornak, s ime, az anya elterülve feküdt a földön, a fiu pedig keserves sirás közt kiáltozá: „Anyám, adj ennem, meghalok éhen!” . . .

török tatár járás mellett sem volt, a jövőben sem igen léssen kilátás. De ha ideiglenesen sikerülni is találta, 1849. — azt hisszük — megtanithatta a románokat arra, hogy hűség szolgálataikért mit várhatnak a magyar alkotmány elnyomóitól. Lehet talán, hogy el fogják fogadni támogatásukat s talán ígérni is fognak sok mindent; de azt, hogy a magyar korona területéből valamit átengednének, vagy csak külön önállóságot is biztosítanának, alig lehet hinni.

Oroszország maradna hátra tehát a reménynek, abban az esetben, ha Ausztria Magyarországot egy háboruban sikerülni leverné. De ezzel együtt Románia szabadságának és önállóságának is végórája ütött. Erről, azt hisszük, magok a románok is meg vannak teljesen győződve. A bessarabiai románokra most is jobban reá férne egy kis romániai támogatás, mint a magyarországiakra.

A fokozatosan előkészítő ügyes politika volna végül a dako-román eszme valószínűsítésének harmadik módja, mely abban állna, hogy a magyarországi románoknak mint egy külön politikai nemzetnek fokozatos önállósítása vivassék ki, alapul véve a nemzeti törvényt, ezt folyton kibővítve, újabb külön kiváltságos jogokat szerezve s mivel az önállósághoz külön földterület is szükséges volna, az erdélyi unio felbontatnék és e területen a román, mint külön politikai nemzet elismertetnék. Ha ez egyszer meg van, és majd itt a berendezkedés megtörtént külön román közigazgatással, jogokkal, egyházi, iskolai, társadalmi intézményekkel amint ezt 1848. után, midőn a magyarok földre voltak tiporva, a győztes osztrák hatalomtól kivánták, akkor lehet várni még. Kommt Zeit, Kommt Rath. És nem lehetetlen, hogy a magyarországi románság bizonyos része a jelenben ezt a módot vallja programmjául. De ez a megfejtő kulcsa és magyarázata is mindazon panaszoknak és követeléseknek, a melyeket a román memorandumok s velök nyíltan vagy titokban rokonszenvező románok szelvében hangoztatnak.

Már hogy ez a politika célt érjen, arra egy volna szükséges: a magyar politika tulajdonságos rövidlátása, többet mondunk, jogos önvédelméről, államiságáról való lemondása a könnyen felismerhető cél kedvéért.

A napszámos azt hívén, hogy neje már meg halt, hangos zokogásban tört ki. De az egyik kisasszony pénzt adván neki, jó borért küldé, melyből lassan az elájult nő szájába csepegtetvén, az lassankint magához jött. A fiu is azonnal enni kapott. Erre így szólt a mentő angyalok egyike a napszámoshoz: „A targoncza, a rajtalevő holmival a kegyelme-téké. Mi nem akarjuk, hogy ezentul ily nyomorral küzdjenek.” Azután megnevezék lakásukat, s meghagyák neki, hogy ha valamilyen megszorulnak, csak forduljon bátran hozzájuk.

A szegény ember azt hitte, hogy álmodik; egy szót sem tudott szólani, csak a szeméből hulló könnyeket törölgeté arczáról. A beteg lányka számára is rögtön orvosért küldtek a jólelkű kisasszonyok. Hazafelé menve aztán, sokáig némán haladtak egymás mellett. Mindketten igen meghatva valának. Végre egyikök így adott hangot azon édes érzésnek, mely szívében áradozék „Valóban nincs nagyobb öröm, mint mikor így mentő angyalként résztvehet az ember szegény embertársának sorsában” . . . H.

Nyíltan szólunk, úgy a hogy a helyzet képe előttünk lerajzolódik, s a mint él — úgy hisszük — minden magyar meggyőződésében.

Ez a meggyőződés tény, a melylyel a románoknak számolniok kell, ha békét akarnak.

Nem gyanusítás ez, nem rágalom, nem ráfogás. Ez a magyarságnak vagy megtörtént, vagy méltán várt, de meg nem történt ellenkező nyilatkozatokból, tényekből s tapasztalatokból szerzett általános meggyőződése.

Ezt kell a románságnak megingatni, megdönteni, hogy teljesen helyre álljon a kölcsönös bizalom, a mi az egyetértés mulhatatlan feltétele.

És erre nem elég egyeseknek csak homályos nyilatkozata. A legilletékesebbek testületi fellépése szükséges.

De még a testületi nyilatkozat sem elégséges, hogy teljesen megszűnjék a bizalmatlanság. Ünnepelesen kellene elítélni a dakoromán törekvést. Tiltakozni a romániaiak illetéktelen beavatkozása, igaztalan ráfogásai s agitatioi ellen, amint ez a romániai memorandumban kifejezésre jutott.

Aztán felhagyva az úgy is meddő passivitással igaz testvérként tevékenyen részt venni a magyar állam megszilárdulására irányuló közös munkában.

És akkor helyreáll a béke, orvosolva lesznek az alapos panaszok mert a miként a multban nem volt, úgy a jelenben sincs széles e világon alkotmányosabb, szabadság-szeretőbb, nagylelkűbb, lovagiasabb, igazságosabb nemzet a magyarnál.

A románok panaszai, a melyek némelyikét mi is figyelembe veendőknék találunk s jövő számunkban bővebben foglalkozunk velök, a magyarságnak ezt a fő, nagy panaszát állítjuk szembe s kérjük annak a jelzett módon való orvoslását a románok részéről.

* *

Erdélyrészi Kárpát-Egyesület.

Megnyitni akarjuk Erdélyt a turistáknak; föltárni szándékunk azokat a gyönyörű helyeket, melyek eddig ismeretlenek voltak úgy magunk, mint a külföld előtt; idevonzani óhajtjuk a Királyhágón tuli lakosságot, hogy üdülés szórakozás és gyógyulás végett ne a külföldre menjen, hanem a mi fürdőinket keresse fel, a mi belhegyeinket látogassa. Egy második Svájczot akarunk teremteni Erdélyből, hogy az a sok pénz, a mit évek során külföldön költünk el, bent maradjon az országban elhanyagolt közigazdaságunk javára, kulturális haladás és a szegény nép vagyonosodása érdekében. Ha Svájcz milliókat tud évente a turistaság csatornáján magának behajtani, a mi pazar szépségű Erdélyünkben szintén megtehetjük ezt, ha tudunk lelkesedni az eszméért s ha tudunk egyelőre áldozni azért, hogy hozzáférhetővé tegyük belhegyeinket, hogy ellássuk a kényelemhez szükséges alkotásokkal, hogy utakat nyissunk, hogy utjelzéseket csináljunk, hogy leirjuk és képekben bemutassuk ezt az Istentől megáldott országrészt, hol még kiaknázatlanul hever a folyó, a kitűnő gyógyhatású ásványviz, az erdő szépsége és a havasok test edző látnivalója. De nemzeti szempontból is felette fontos okok sürgetnek, hogy az eszme megvalósuljon és Erdély bérczeit minél számosabb turista-csoport özönlje el, mert csak a barátságos érintkezés által remélhetjük kiegyeztetni azokat az ellentéteket, mik ország-
t

szünkben köznapiak. Az Alföld, illetve a Királyhágón tuli erős, szilárd, hajthatatlan magyarságnak idevonzásával az egymás tűzhelyeinél találkozó társadalmi rétegek és népfajok közeledése és összesimulása a legádázabb politikai izgatás közpette is be fog következni. Ezeknek megvalósítása oly szent és hazafias czél, hogy egész bizalommal és reménységgel teszünk eleget választmányunk határozatának, hogy a Királyhágón tulra Felhívást bocsássunk, melyben a fenti czélok érdekében tavaly megalkult egyesületünkbe a tagul való belépést és törekvéseinknek támogatását kérjük. Alapszabályaink immár miniszterileg jóváhagyattak, az erdélyrészi vármegyékben osztályaink alkulnak, a menedékházak építését megkezdettük, az utak nyitása napirenden, a kirándulások rendezésével már sikereket értünk el, fürdőinket egy alapos képekkel gazdagon illusztrált könyvben leirtuk, az uti kalauz megjelenését elősegítettük, a tagokkal való folytonos érintkezéssel végett közkeveltségnek örvendő ingyenes lapot adunk ki, utjelzéseket csinálunk a külföldi sajtóban ismertetéseket teszünk közzé, egyszóval a mozgalmat a czél érdekében minden vonalon megindítottuk. Nincs kétségünk benne, hogy céljaink haszna, nemzeti sürgőssége megtalálják az utat a nagy közönséghez és eme Fölvívásnak alapján megnyerendjük azt a támogatást, melyre szükségünk van, hogy a szépen megkezdett hazafias munkát tovább folytassuk. Ezért tehát tisztelettel kérünk mindenkit, kit Fölvívásunk megtalál, hogy egyesületünkbe ez iven tagul belépni és arra másokat is buzdítani sziveskedjék. A rendes tagság évi díja 2 frt, az alapító tagságé 30 frt. Ezzel szemben egyesületünk ingyen küldi meg Erdély címmele f. év január 1-én megindított turisztási, néprajzi és fürdőügyi fényes kiállítású, illusztrált lapját; ingyen küldi meg nem vállalatszerű kiadványait, a minthogy tavaly már kiosztottuk tagjaink között a 24 ives térképekkel ellátott uti kalauzt és fürdő leírást. Kedvezményeket szereztünk és adunk tagjainknak a csoportos vasuti utazásoknál, az erdélyrészi fürdőkben való tartózkodásoknál. Kirándulások alkalmával tagjaink a földmívelési és pénzügyi miniszter urak engedélye következtében az erdő és bányatiszti lakokban megszállhatnak és az altiszti személyzet utbaigazításait igénybe vehetik.

Magyarország jobb kezének, Erdélyrésznek közgazdasági fejlődése, kulturális előhaladása egyik nemzeti nagy kérdését tesszük le a hazafias közönség kezébe, remélve és bizva abban, hogy áldozatkészségével azt a legrövidebb idő alatt megoldandja. A támogatásban van az erő, és mi ezt az erőt kérjük, hogy munkánk hasznos legyen az országra és annak nemzeti erősítésére.

Kolozsvár, 1892. júl. 15.

Honfiai üdvözléssel:

Gróf Bethlen Bálint, **Radnóti Dezső,**
elnök. titkár.

Hazánk.

Vancsa János balázsfalvi érsek jobblétre szenderült. Utolsó óráiról a következőket jelentik a lapok. Szombaton esti 8 órakor, mint rendesen, a csengetyü hívó szavára az érsek megjelent az egyszerű ebédlőben, az érseki központi tisztviselők körében vacsorára. A vacsora alatt élénken társalgott asztaltársáival, 9 óráig elbeszélgetett, a többek között a 48—49-diki napokról s elmondta, hogy hol találta őt az orosz invázió. Elmondta,

hogy kényelmes pamlagát mint tette tönkre egy muszka főember, az orosz sereg vadságát és kegyetlenségét emlegette, végezetül pedig felsóhajtott: Mentsen meg bennünket az Isten az oroszoktól! Az estebéd után szivarát élvezettel szivta, miközben asztaltársai, kik már ismerték szokásait, egyedül hagyták. 10 órakor nyugalomra tért az érsek. Ugy háromnegyed 12 órakor a csengetyü harsány szava verte fel komornyikját, ki rosz sejtelemtől megkapatva, sietett urához. Az érsek e szavakkal fogadta „Rosszul vagyok, siess az orvoshoz, jöjjön hozzám rögtön!” — A tovaíramodó szolgál még nem lépte át az előszoba küszöbét, midőn a csengetyü visszaparanccsolta ura hálószobájába. „Ne az orvost, hanem titkáromat kérd ide előbb!” — szólt hozzá az érsek. Bunya dr. a titkár ijedten termett ott. Az érsek fáradtan fordult hozzá: „Fiam, végem van, gyóntass meg.” És áhitattal meggyónván, fölvette az utolsó kenetet; majd mindinkább gyengülő hangon megbizta titkárát, hogy kérjen nevében bocsánatot mindazoktól, kiket talán valaha megbántott és hirdesse az ő bocsánatát mindazoknak, kik azt hiszik, hogy ellene vétettek. Az időközben megjelent orvos elé szomorú mosollyal nyújtotta mindkét kezét. Figyelmeztette a megjelenteket, hol találják meg írásbeli végrendeletét, hogy mely pénzügyi intézetben van letéve a munkában levő középületek befejezéséhez szükséges pénz stb. A beszédétől kimerülten visszahanyatlott. Ekkor az orvos vánkósát meg akarta igazítani. Az érsek elhaló hangon szólott: „Hagyj békét!” Ez volt utolsó szava. A szívszélhűdés bevégezte munkáját.

Feltűnő megtérés. Zmeskál Zoltán volt árvamegyei alispán és többszöri képviselője a megyének, aki mindig gyengéd szeretettel és tisztelettel viselkedett az anyaszentegyház iránt, a kath. egyháznak szeretett fiává lett júl. 30-án Stibor vajda ősi falai között, Vágújhely róm. kath. remek templomában ft. P. Rosty, Jézus társ. tudós atyának jelenlétében letette a hitvallást.

Samassa József dr. egri érsek 500 frtot küldött az E. M. K. K. elnökének.

A román emlékirat sorsa. Megemlítettük annak idején, hogy Bécsben a panaszkodni járt románokat Ő Felsőge nem csak hogy nem fogadta, de a császári iroda az átnyújtott emlékirat borítékát sem bontotta fel. Az emlékirat sorsáról most ezeket közlik a fővárosi lapok: A császárhoz zárandokolt románok emlékirata sok viszontagság után visszakerült oda, a honnan kiindult: Ratiu dr. kebelére. A nagyszabeni Telegraful Roman jelenti, hogy a kabinetirodából egyszerűen visszaküldték most a memorandumot Szeben megye alispáni hivatalához, azzal a megjegyzéssel, hogy vissza kell adni Ratiu dr.-nak.

Furesa párbajt beszél el a Debreczeni Hirlap. Egy Debreczennel szomszédos kis városban hajba kapott egy gabonakereskedő meg egy szenzál s a dolognak kihívás lett a vége. A segédek éles kardot nyomtak mindegyiknek a markába s kiállították őket a harcra. „Rajta!” kiáltotta az egyik szekundáns, de a gladiatorok közül egyik sem mozdult. Nyilván arra várt mindenki, hogy a másik kezdje a hadakozást. Minthogy a második fölszólítás is elhangzott a pusztában, a segédek befejezettnek nyilvánították az ügyet. Erre aztán hallatlan dolog történt. A szenzál fölemelte a kardját s borzasztó csapást mért a gabonakereskedő fejére, a ki ijedtében futásnak eredt. A nekibátorodott

szenzál utána iramodott s ütötte agyba-főbe. Mire a segédek odaértek, a gabonakereskedő várbefagyva feküdt a földön, tele sebekkel. Az egyik segéd a kardja kosarával főbe ütötte a hadakozó szenzált, hogy végét szakítsa a mérszárlnak. A hős férfit föl is jelentették az ügyészségnél. Azzal védekeznek, hogy deliriumba volt s nem tudta, hogy mit csinál.

Külföld.

Ausztria. Prazak cseh miniszter kivált a kabinetből s helyébe Thun gróf csehországi helytartó kerül. Helytartóvá pedig a cseh arisztokrácia egyik előkelőségét, valószínűleg a Windischgrätzesoport egy tagját nevezik ki.

A király elfogadta a cseh Prazek báró miniszter lemondási kérvényét. Hir szerint Prazek bárót kinevezik az urakházába.

Angolország. Gladstone parlamenti programja, hir szerint, első sorban a home-rule-bill, aztán a választási reform, a parlamenti tagok napidijainak kérdése, az örökösödési és a haszonbérleti adó. A második ülészak a földművesek kérdésével fog foglalkozni és igen gyökeres változások várhatók a vagyonosok és a tőke megadóztatását illetőleg. De mindent meg fog előzni az ir kényszer törvényt megszüntető bill.

Románia fővárosában Bukarestben, megalakult egy 10 fiatal emberből álló társaság, melynek minden tagja eskü alatt fogadta, hogy egész életét az „elnyomott” románok felszabadítására fogja szentelni. Alig hallotta meg ezt egy muszka politikai ügynök, rögtön elszaladt a bukaresti muszka követhöz és besugta neki; a követ pedig elhivatta magához az ifjak egyikét és értécsére adta, hogy hajlandó a magyarelles román izgatásra pénzt akármennyit rendelkezésre bocsátani. De a román fiatal ember kijelenté, hogy az ő czéljuk a muszka elnyomás alatti románokat is felszabadítani, minélfogva orosz pénzt el nem fogadhat, de máskülönben sem fogadhat el idegen hatalomtól pénzt.

Németország. Poroszország követe az apost. Szentszéknél. Az apost. Szentszék és a porosz kormány már megállapodott abban, hogy a Vatikán mellől végleg megvált porosz követ, dr. Schlözer helyett dr. Bülow porosz követ fog legközelebb kineveztetni.

Franciaország. A megyei tanácsosok választása a napokban volt. Az eddig beérkezett jelentések szerint 977 republikánust és 217 konzervatívot választottak meg. A republikánusok 127 helyet nyertek, a mi a pápa ismeretes közbelépésének köszönhető.

Oroszország. Egy newyorki újságíró fölkereste Virchow, Koch és Hirsch tanárokat s a kolerajárványra vonatkozólag meginterviewolta őket. Mind a három tanár egyértelműen úgy vélekedik, hogy a járványnak egész Európában való kiterjedése szinte elkerülhetetlen, de viszont azt hiszik, hogy a legnagyobb általános tisztaság a legjobb óvszer a járvány ellen. Virchow, a ki legközelebb elutazik az oroszországi kolera-kerületekbe, még e hónapban kimerítő jelentést fog közzétenni tapasztalatairól.

Szerbia pénzügyi helyzete igen válságos, mert az állampénztár nem képes eleget tenni az ország folyókötelezettségeinek. A baj eddig azért nem volt oly szembetűnő, mert eltusolták a dolgot.

Vidék.

— **Nagy-Károly.** E hó 3-án délután támadt zivatar alkalmával 3 óra után pár percczel a vilám beleütött a postaréten a vasut mellett levő uradalmi épületbe s azt belülről meggyújtva egészen elhamvasztotta. A villámütéskor a pajta-féle épületben szerencsére sem ember, sem állat nem volt. Estig az erős zápor teljesen eloltotta a tüzet.

— **Nagy-Bánya.** Gondos Eszter, dr. Gondos Mór nagybányai orvos leánya, ki a mult iskolai év végén az állami főgimnáziumban érettségi vizsgálatot tett, folyamodott a pénzügyminiszteriumhoz a nagykarolyi pénzügyigazgatóságnál megüresedett számtisztji állás elnyeréséért. Tomka kir. pénzügyigazgató melegen pártolva terjesztette fel a kérvényt de nem tartják valószínűnek, hogy a kisasszonyt kinevezik.

— **Aranyos-Megyesen** folyó augusztus hó 5-én halt meg özv. Botta Jánosné, a környék legidősebb asszonya. Hogy hány éves lehetett, bizonyosan nem lehet megállapítani mivel mikor ő született még anyakönyvet nem vezettek. Legkisebb leánya évekkal ezelőtt végelgyengülésben halt meg. Ő 110 évesnek mondotta magát. Az utolsó éveiben már nem látott.

— **Bucus Csapón.** F. hó 31-én ünnepelte a csapi, püspök ő méltósága által erigált új plébánia védszentjének ünnepét. Közül s távolból az ájtatos hívők nagy serege processiókban sereglett egybe s Csaba György, a hitközség nagybuzgalmu lelkésze Isten dicsőségére s a hívők lelki üdvére az ünnepély fenségének emelése céljából áldozatot nem kímélve, mindent elkövetett. A hitközségnek temploma még nincs, az iskolateremből nyíló parányi kápolnában áll az oltár s egy-két ülő pad; de ez oltár s kápolna oly drága és fényes mezbe öltözött a nagy napon, hogy az ájtatoskodót önkénytelenül is szent öröm ihleté az Ur e csepp hajlékában. A paramentumok velum, az oltár ékei meglepően szépek, ragyogóan tiszták, valóban fennen dicsérik a lelkészt, ki mind e szépségeket összeszerzé, ki hiveinek buzgalmát nevelni annyira fáradozik. Kellemesen lepett meg bennünket az a jámborság, melyet a szép számú jókora részben intelligens hívőknel tapasztaltunk s az az érdeklődés, melylyel az egyházközség állapota s a pap existenciája iránt viselkednek. Nagy kár, hogy Csapónak nincs kath. temploma s így a hívők a szent mise hallgatására az Ur házában egybe nem gyűlhetnek. A hitközség nagy s buzgó, e bucus alkalmából is az ájtatos közönség egészen ellepte az iskola udvarát, hol az ünnepi szép szent beszédet Schirulsky Gyula ráthi plebános mondotta lelkesedéssel és eloquentiával. A szent misét Lojda József bottyáni plebános celebrálta nagy assistentiával. A templomi ünnepek után a lelkes vendégeit, a kerületi papság tagjait s egyebeket asztalához hívta, hol magyaros szivességgel s nagy örömmel látta s vendégelte meg őket. Nagy hálával emlékezett meg első toasztjában ő méltóságának nagy kegyességéről, ki kimeríthetlen bőkezűségével plébániája számára templomot és papi lakást épített, különben őt és hivat magas kegyeivel tüntette ki. Isten áldja és virágoztassa fel a kath. hitközségeket.
Dr. F.

— **Ellopott harangok.** Nyírsít szilágymegyei oláh faluban ritka eset történt. Mikor e hó 14-ikén a pápa, ki a faluban egyszersmind harangozó is, reggel be akart harangozni, nagy álmélkodással vette észre, hogy az

eklézsia mindkét harangja eltűnt a haranglábról. A harangok eltűnése nagy rémületet keltett a babonás nép közt, mely szentül hiszi, hogy csak az ördögök vihették el azokat. Valószínű, hogy üstfoltzó oláh cigányok voltak ezek az ördögök.

Mi ujság?

— **Bucsulakoma.** A negyven évi szolgálat után szabadságra távozó jánosi Papp Emil honvéd ezredesnek tiszteletére a honvéd tisztikar és városunk társadalmá aug. 4-én a társaskörben fényes bucsulakomát rendezett, melyen Pápay Sándor tábornok, Kiss Gedeon, Dobos Kálmán honvédnagy, Jandrisics János, Hérmán Mihály, dr. Lengyel Géza, dr. Kelen Samu és Mórincz Lajos mondtak szebbnél szebb felköszöntőket. A távozonak helyét Thellman József alezredes tölti be ideiglenesen Kolozsvárról.

— **Esküvő.** Dr. Lehoczky János fiatal orvos, ki alig fél éve telepedett le városunkban s már ez idő alatt is úgy szaktudománya mint ügyessége által keresett orvossá lett, szombaton reggel 1/27 órakor vezette oltárhoz Antal Erzsike kisasszonyt, Antal Kristóf magánzó kedves leányát. Az ifju pár még az nap nászutra kelt.

— **Eljegyzés.** Dr. Szeőke István kir. alügyész eljegyezte Kaizler Mariska kisasszonyt, özv. Kaizler Antalné bőősházi nagybirtokosnő kedves és művelt leányát.

— **Új körorvos.** A szatmári szolgabírói járás körorvosává dr. Erdélyi Károlyt választotta meg.

— **A püspöki convictusból.** A boldog emlékü Hám János püspök ő nagyméltósága által alapított Convictusban a Méltóságos és Főtisztelendő püspök ur kegyes kívánatára, valamint a gyermekeik vallásos nevelését, azok szellemi kiképeztetését s erkölcsi oltalmát szívökön viselő szülők sokszoros kérelmére, részint hogy nekik segédkezet nyújtson, részint hogy a nevelés súlyos terhét velök megossza, az alapítványosok mellett fizetőket is elfogad, a Jézus-társasága. A növendékek a főtisztelendő megyei áldozárok vezetése alatt levő r. k. főgimnáziumban a többi nyilvános tanodai ifjakkal nyerik a tantárgyakban való oktatást; ezenkívül azonban tőlük elkülönözték, és a Jézus-társasági atyák különös vezetése alatt vannak, kiktől a szülők fiaik erkölcsi viselése s előrehaladási szorgalmáról a tanévben többször fognak értesítettetni. 1. Felvétetnek az intézetbe a gimnáziumba járó r. k. növendékek. Továbbá megkivántatik, hogy előbb végzett tanulmányaik, valamint erkölcsi viselők s egészségi állapotukról jó bizonyítványuk legyen. — 2. A tanév szeptember elején veszi kezdetét és június 30-án végződik. A kik első ízben jönnek az intézetbe, hozzák el keresztlevelőket is. Az első osztályba jövők, szept. 1-én jelenjenek meg. A kéthavi szünidőt az intézetben töltetni, semmi kép sem engedtetik meg. — 3. Az intézet által helyben hagyott ima-, tan- és segéd könyveken kívül egyéb könyveket magukkal hozniok nem szabad. Leveleket és bármilyen küldeményeket csak az intézeti előljáróság által fogadhatnak vagy küldhetnek el, miért is az ilyesfélék okvetlenül a püspöki convictusba címzendők. — 4. A növendéket csak a szülők vagy illető gyámokok kérhetik ki. A kimenetek rendszeresen havonként egyszer engedtetnek meg, ha t. i. a növendékek magaviselete és szorgalma

ellen kifogás nem leend. A karácsonyi és husvétii szünnapokra a t. szülők vagy gyámok kívánatára haza is mehetnek a növendékek. — 5. Az évi járulék egy növendékért 200 forint o. é., mely összeg négyhavi részletekben u. m. a növendék beléptekor, november 15-én, február 1-én és ápril 15-én előlegeztetik. — Minden megkezdett évnegyedre a díj teljes összegben kivántatik. — 6. Az évi járandóságban foglalvák: az élelmezés, házi orvos, rendes mosás, fűtés világítás és rendes szolgálat. Minden egyéb költségi kellékek u. m. ruházat, tankönyvek, tandíj, író- és rajzeszközök, zene, instructor, gyógyszerek, a netalán szükségelt mütételek, fürdők, levél- s egyéb vitelbér az évnegyedi számadás kimutatása szerint a szülők által fedezendők. Tartós és súlyosabb betegségekben az orvosi tisztelet-díj számitás alá esik. Ugyszintén a főnemlített rendes mosásba fehérnemű váltást, hetenkint egyszer, ágyhuzást téli hónapokban egyszer, nyáron pedig havonként kétszer számitva, az efelül kívánt rendkívüli mosásért külön illeték fizetendő. Ugyanaz áll a rendes tej reggelin kívül óhajtott kávé fölülegről is. — 7. Minden egyéb a 6. pontban részint előforduló részint előfordulható ily költségek fedezése végett, melyek a 200 frt járandóságban nem foglalvák, minden egyes évnegyed kezdetén, v. i. a növendékek beléptekor, november 15-én, február 1-én, s április 15-én, 25 frt tétetik le, mely összeg hova fordításáról időnkint pontos számadás adatik. Előlegezés, kivált nagyobb mellékes kiadásokra az intézet részéről nem történik. Ha valamely növendék az évnegyed letelte előtt hagyja el az intézetet és helye ekkép betöltetlen marad, a tápdíj beszámittatik. — 8. Ha valamely növendék kívánt előhaladást a tanulmányokban nem tenne, vagy a házi-rendhez teljességgel nem szokhatnék, az ilyen méltányos kimélettel szüleinek visszaadatik. Betegségi esetben a növendék a háznak k jelölt külön helyiségében gondosan ápoltatik; a szülők vagy gyámokok a betegség lefolyásának körülményeiről rendes tudomást veendenek. — Az intézetbe hozandó ruha- és egyéb neműek. 1. A ruházat tetszés szerinti. 2. Lábbeli legalább 3 pár esizma vagy cipő. 3. Fehérnemű. Legalább 9 ing, 6 gatyá. 12 zseb-kendő, 12 pár harisnya vagy kapeza, 3 asztalkendő, 4 törülköző. De azon növendékeknek, kik szülők kívánatánál fogva, a fehérneműt hetenként többször akarnák változtatni, legalább 12 inget és 9 gatyát kell hozniok. 4. Ágynemű. Szalmazsák hossza: 175 cm., szélessége: 70 cm., derekalj 1 vagy 2 vánkös, és 3 vagy 4 vánkoshéj, 1 paplan gombokkal ellátva, 3 ágylepedő, 1 gypót-takaró, 1 ágyszerítő szőnyeg. — 5. Fésűk, haj- s ruhakefék, fogkefe, mozdószivacs, szükséglet szerint szappan, esernyő. 6. Minden ruha-, fehér- és ágynemű, és egyáltalában minden egyéb nagyobb holmi, zavarok elkerülése végett már otthon jelölendő meg az előljáróságtól adott intézeti számmal. — Minden tárgyat, melyet a növendék magával hoz, vagy később kap, tartozik az előljárónak megmutatni, ki a fölött, valjon megtarthatja-e azokat vagy nem, határoz. — Azon szülők, kik már az intézetben volt fiaikat továbbra is behagyni szándékoznak, valamint azon szülők is, kiknek fia felvétettek, sziveskedjenek július 31-ig az intézeti főnökkel tudatni valjon fiaikat fogják-e ismét viszaküldeni az intézetbe. — Melléklet. 1. Mily erkölcsi hibákban és mily bánásmód bizonyult be sikeresnek? Van-e

a t. szülőknek a fiura vonatkozó más egyéb fontosabb megjegyzésük vagy kívánságuk. — 2. Hol végezte eddig tanulmányait s minő sikerrel? — 3. Vajjon nyilvános- vagy magán tanuló volt-e? 4. Mily betegségen ment már keresztül s nincs-e valami családi betegsége? — Szatmár, 1892. aug. 8. Az intézeti előljáróság.

— **A timár ipar-társulat** elhatározta, hogy a „Vigadó“ összes helyiségeibe a vilány világitást bevezeteti. A munkálatokat a napokban megkezdik. Nem hagyhatjuk itt megemlítés nélkül azon szomorú s igazán nagy szegénységre valló állapotot, hogy egyetlen báli helyiségünk előtt két szál palló disztelenkedik. Azt hisszük, ha valahová úgy e helyre illenék az aszfalt.

— **A „korona“ szálloda** tulajdonost cserélt, amennyiben Domahidy Sándor közjegyzőtől Márkus Márton vendéglős 46 ezer forintért megvásárolta.

— **A szatmármegyei róm. kath. néptanító-egyesület** nagy választmánya június hó 15-én tartott gyűlésében jelölte ki azon pályázati tetteket, melyeket az egyesület néptanító tagjai részére, a nyári szünetre szokott évenként kitűzni.

Az ajánlatba hozott kérdések közül összesen öt lett elfogadva, s a múlt évi pályázat alkalmával hirdett földrajzi tétel ismét kitűzetett. A pályadíjak közül az első 20 frtos; van ezenkívül három 10—10 frtos és két 5—5 frtos jutalom.

Együttal kitűzött a nagy választmány egy, a magyarnyelv-tanítás köréből vett vitatételt, mely az esp. ker. tanítói körök gyűlésein fog megbeszélés tárgyává tétetni, s így előkészítve kerül a jövő évi közgyűlésre.

Az ezekre vonatkozó részletes pályázati hirdetmény lapunk más helyén olvasható.

A gyűlés egyéb tárgyai valának:

I. Perényi János tanítónőképző intézeti tanárnak, ki a f. évi közgyűlés délutánján a zárdai iskolában szakszerű előadást tartott, az egyesület részéről elismerés és jegyzőkönyvi köszönet nyilvánított.

II. A tanítói fizetések méltányos rendezése tárgyában megindított országos mozgalomhoz egyesületünk is hozzájárult, amennyiben a magyarországi tanítók országos bizottsága által megküldött kérvényt Ugron Gábor képviselő útján az országgyűléshez terjesztette.

III. A tagdíj hátralék behajtására nézve elnökiileg azon intézkedés történt, hogy a díjnyugták az esp. kerületek elnökeinek megküldettek, melynek következtében a hátralék nagyobb része befolyt.

IV. A múlt évi pályázat alkalmával beküldött s jutalmat nem nyert munkálatokból a határidő lejártával négy dolgozat ki nem vétetett. Választmány ennek folytán a munkákat levéltárba helyezni rendelte s a következő jelígyes leveleket nyomban megsemmisíté:

- a) „A bölcsesség kezdete, az Ur félelme.“
- b) „Nem tudjátok-e, hogy az Isten temploma vagytok?“
- c) „Az egyház és iskola a tudományok bölcsője.“
- d) „Imádkozzál és dolgozzál.“

V. Haulik László felsőbbnyai tanító egy drb. 10 frankos aranyat ajánlott föl a következő pályatételre: „A róm. kath. tanító jogai és kötelességei az iskolában és azon kívül.“ Választmány a kijelölt tételt nem tartvau közérdekűnek, a tett szives ajánlatot ez alkalommal el nem fogadja.

VI. A pályázati tettek megbirálására fölkértek; a bizottság elnökeül Perényi János, tagjaiul Stark Lajos, dr. Fodor Gyula, Bodnár Gáspár és Lipeczky Elek egyes. tagok.

VII. Horvát János r. kath. vallásu állami iskolai tanító az egyesület rendes tagjai közé fölvétetett.

— **Kinevezés.** R. Vozáry Gyulát — a helybeli ref. gymnasium volt tanárát — a vallás- és közoktatási miniszter a rimaszombati főgymnasiumtól a munkácsi állami főgymnasiumhoz a magyar és latin nyelv és irodalom rendes tanárává nevezte ki.

— **Az országos dalünnep** versenyére 19 dalegyesület jelentkezett: a debreczeni dalegyesület, az egri dalkör, a győri ének- és zeneegyesület, a kassai férfi-dalegyesület, a kassai dalkör, a kecskeméti dalkör, a kolozsvári polgári dalegyesület, a losonezi dalegyesület, a nyiregysázi dalegyesület, a pécsi dalárda, a soproni férfi-dalkör, a szatmárnémeti férfi-dalegyesület, a szegedi dalárda, a szegedi polgári dalárda, a székely-udvarhelyi székely dalegyesület, a tordai dalkör és az ujbpesti dalkör. Ezenkívül közreműködésre jelentkezett több fővárosi és vidéki dalkör, köztük a budai dalárda, az Aczélhang, Egyetértés, Lyra s más egyesületek. A zenetanárok országos egyesülete, a nemzeti zenede, a zenészszegegyző egyesület képviseltetik magukat az ünnepen. Versenydíjjul a központ eddig nyolcz értékes és érdekes tárgyat tűzött ki, köztük Liszt Ferenc és Erkel Ferenc öntött ezüst szobrait s a főváros hölgyeinek mintegy 350 forint értékű díját. Rendeznek egy nagy hangversenyt is s ezen be fogják mutatni a pályanyertes királyhymnuszt is, a melynek szövegét Nagy Imre, a nemzeti színház tagja fogja elszavalni.

— **Iskolakötelesek létszáma.** Szatmárnémeti szab. kir. város területén 1892. július hóban megejtett 6—12 és 13—15 éves iskolaköteles fiu és leány gyermekek összeírás kimutatása szerint az 1892—3. iskolai évre van, mindennapi iskolaköteles: ev. ref. vall. fiu helybeli születésü 397, vidéki 38, együtt 435; leány: helybeli 406, vidéki 40, együtt 446. Róm. kath. fiu: helybeli 152, vidéki 42, együtt 194, leány: helybeli 130, vidéki 76, együtt 206. Görög kath. fiu: helybeli 117, vidéki 33, együtt 150, leány: helybeli 117, vidéki 33, együtt 142. Izraelita fiu: helybeli 171, vidéki 59, együtt 230, leány: helybeli 187, vidéki 48, együtt 235. Összesen 2038. — Ismétlő iskolakötelesek 13—15 ev. ref. vall. fiu: helybeli 164, vidéki 51, együtt 215, leány: helybeli 145, vidéki 24, együtt 169. Róm. kath. fiu: helybeli 47, vidéki 44, együtt 91, leány: helybeli 49, vidéki 31, együtt 80. Gör. kath. fiu: helybeli 31, vidéki 30, együtt 61, leány: helybeli 52, vidéki 9, együtt 61. Izraelita fiu: helybeli 80, vidéki 49, együtt 129. leány: helybeli 62, vidéki 21, együtt 83, összesen 889. A 6—13 éves isk. kötelesek 2038 számával összesen 2917.

— **Hirdetmény.** Mintán a folyó 1892. év harmadik negyed második havába léptünk, mindenki az 1883. évi 44. t. cz. 55. §-a értelmében felhivatik, miszerint ugy az állami, mint a községi adó és utadójának harmadik negyedrésztét a múlt évi adókiivetéshez arányitva folyó évi augusztus 15-ig a városi pénztárba annál is inkább fizesse be, mivel ez időn tul a folyó évi adók után késedelmi kamat fog számíttatni, és szeptember 1-ső napjától a hivatolt törvény 56. §-a szerint a végrehajtási eljárás fog alkalmaztatni. Egy-

uttal értesítettik a t. közönség, hogy ugy az állami, mint a községi adóhátralékokat, hegyi ut, laktanya-építetési költségeket, valamint az utadó, iparkamarai illeték, hadmentességi díj, jog- és bélyegilleték, ipartanodai tandíj, illeték-egyenérték, vagy bármi néven nevezendő hátralékokat 8 nap alatt annál inkább fizesse be, mivel ez idő eltelte után a városi pénztár eme követeléseit végrehajtás útján fogja behajtatni. Szatmár, 1892. augusztus 1. Bösörményi Károly, kir. tanácsos polgármester.

— **A polgári lövész-egylet** f. augusztus hó 18., 19., 20. és 21. napján tartja meg királylövészetét s 21.-én este 8 órakor társas vacsorával fejezi be. Az érkező vendégek elszállásolása végett a társegyletektől a résztvevők előleges bejelentése kérérik.

— **Jutalomjátéka** lesz ma a cirkuszban Miss Róza sodronyművésznek. A kisaszonnyt, ki bámulatra méltó ügyességével igazán meglepő mutatványokat producál, ajánljuk a t. közönség pártfogásába. A társulat csak e héten marad még városunkban s a jövő héten már tovább vándorol.

— **Novemberre** Dosenbach István, jézustársasági atya után fordított: „November hava, a tisztítóhelyen szenvedő lelkek emlékének szentelve“ cz. munka néhány nap mulva ötödik kiadásban fog megjelenni. Amennyiben a négy első kiadás rövid időközök alatt csakhamar elfogyott s a munkát azóta évről-évre folytonosan kéri, óhajtják, keresik, reményelem, hogy ezen ötödik kiadás is szives pártfogásban fog részesülni. — Ára a 16 ré 18 ivre terjedő munkának, — bérmentes szállítással — 60 kr., vagy megfelelő intent. — Szatmáron, 1892. augusztus havában. Dr. Lessenyey Ferenc theol. tanár.

Apróságok.

Gyermekszájból. Erzsike lószörből gyűrüt készített. Már csaknem készen volt a gyűrű, midőn elfogyott a hozzávaló lószőr és sehol sem tudott szerezni. Másnap vendégük érkezett, a kinek mellére leomló hosszú szakálla volt. A kis leány nézte egy ideig az idegen bácsit, sóvár pillantásai a tekintélyes szakállra estek. Végre nem állhatván ellent a vágynak, oda sompolygott a beszélgető vendéghez, mondván: — Bácsika adjon egy kis lószört a szakállából, hadd fejezzem be a gyűrüt!

Kicsiny revolver. A kis Elza: Mama, ha te nem adsz nekem két krajczárt, rögtön átmegek Kárpáthiékhoz, kinek a kis fiuk bárányhimlőben fekszik. Te aztán magadon kívül lész, ha én megbetegszem.

Kedves atyámfiái. — No fiuk, — dicsekedett a hazatért legatus a kollégiumban, — én összebeszéltem a hallgatóimnak tücsköt-bogarat; persze, hogy mind készpénznek vették. mert tudni kell, hogy merő szamaraknak prédikáltam. — Elhiszem, — válaszolt lakótársa, azért mondtad olyan gyakran nekik: Kedves atyámfiái.

Gyermekésszszel. Laczi: Papa kérem, szeretnék sok, sok pénzt! Papa: Egyebet kívánj. Lásd a pénzt elvehetik, de azt nem, a mit tanultál. Laczi: Azt sem vehetik el, a mit nem tanultam.

Eladó házas telek.

Bocsday-utczán a 8-ik számú házastelek, a néhai Kelemen Péter féle birtok, mely számos lakrészszel, istállóval, szinnel, nagy kerttel van ellátva, szabad kézből kedvező feltételek mellett eladó. A feltételek megtudhatók Szatmáron Tekintetes **Nagy Bertalan** urnál, jelenlegi bérlőnél. Levélileg értekezhetni T. **Kelemen Dezső** urnál **Szinyér-Váralján.** 2—3

Ajánlkozás.

Középkorú özvegy nő, elhunyt papnak rokona, ki a háztartás minden nemében jártas, szerény feltételek mellett házvezetőnőnek vagy gazdasszonynak ajánlkozik valamely papi vagy más házhoz. Szives megkeresés ily cím alatt: özv. K. P.-né Nagy-Károlyban, Szatm.-vm., Ób.-vásártér, 542. sz.

ROSTÁS S.

épület és díszmű-bádogos Szatmáron.

Elvállal minden e szakmába vágó munkákat, u. m.: ornament épület mű-munkákat, valamint vízvezeték, angolárnyékszék, fürdőszobák, szőkókutak, konyhaberendezések, villámhárítók és szobasürgöny munkálatokat. 1—2

Üzlethelyiség: Kazinczy-utca 16.

Van szerencsénk a nagyérdemű közönséggel tudatni, hogy magánosok részére is bármilyen

CZEMENT-BETON MUNKÁKAT

nevezetesen: **burkolási, szárazzátételi és csatornázási** munkákat elvállalunk és azt már itt működő munkásainkkal, **saját szabadalmazott rendszerünk** szerint foganatosítjuk.

Csinosság és tartósságért, jutányos ár mellett, kezeskedik a cég ösmert régi jó hírneve.

Szóbeli felvilágosítással szolgál a helybeli

WALLON HENRIK

cég, írásbeli megkeresésekre pedig az alólirott cég készségesen válaszol.

Szatmár, 1892. június havában.

Tisztelettel

Melocco Testvérek

vállalkozók saját rendszerű cement-beton építkezésekre

Budapest, Hatvani-utca 19.

10—

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel alulírott társaság munkásai jelenleg a Deák-téri

aszfalt-járda munkálatokon

dolgoznak, mely alkalommal a munkahelyen — bármely időben — a munkavezető hasonló, valamint **magtár, raktár, bolt, műhely, folyosó, istálló** stb. **burkolatokra,** valamint **nedves falak gyökeres szárazzátételére** nézve is szívesen szolgál felvilágosítás és költségvetéssel, sőt ily munkákat elvállal és azonnal eszközöl is.

Ajánljuk nemcsak Szatmár város, de a **vidék** t. közönségének is: használná fel a kedvező alkalmat

aszfaltozási munkák

készítésére, mert **mostan a költség jóval kevesebb,** mint akkor, midőn a mögrendelő költségén utaznak a munkások s szállítatnak a felszerelések. **Az aszfalt-burkolat tartósabb, célszerűbb,** tehát **olcsóbb** más burkolatnál.

Tudakozódások vidékről Kishalmy M. L. urhoz Szatmárra intézendők.

Budapest, 1892. ápril hó 9.

Tisztelettel

A magyar aszfalt részvénytársaság.

HÉDER SÁNDOR,

9—

ügyvivő igazgató.

Van szerencsém Szatmár és vidéke nagyérdemű közönségének becses figyelmébe ajánlani **dusan berendezett**

siremlékkő-raktáramat

midennemű és alaku u. m.: **andezit, syenit, granit, márvány és homokkőanyagból** készült **monument kereszt- és gula-alaku sirkövek**

10 forinttól 800 forintig

nagy választékban raktáron vannak. — Felvállalom a **sirkövek előállítását, sirszegélyeket vasrácsosattal** vagy anélkül, valamint a **sirköveknek a temetőbeni felállítását** úgy helyben, mint vidéken, saját felelősségemre.

Betüvésés és aranyozás a legesinosabban és tartósan eszközöltetik.

Kérve a n. é. gyászoló közönség b. pártfogását, vagyok

kiváló tisztelettel

0—

KEMÉNY ARNOLD

sirkövek gyári raktára

SZATMÁRON

a „Korona“ szállodával szemben.